ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 1.6.2001
COM(2001) 291 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ, ΤΩΝ ΦΥΛΕΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ, ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΗΣ ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑΣ

(Durban, Νότιος Αφρική, 31 Αυγούστου - 7 Σεπτεμβρίου 2001)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μία από τις βασικές αρχές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι η αρχή της μη εφαρμογής διακρίσεων λόγω φυλής. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1948 και άλλα διεθνή νομικά μέσα αναφέρονται ειδικά στην αρχή αυτή. Παρά τις συνεχιζόμενες προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας έκτοτε, οι φυλετικές διακρίσεις εξακολουθούν να υπάρχουν σε ολόκληρο τον κόσμο. Το 1997 η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε να συγκαλέσει μια Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του Ρατσισμού, των Φυλετικών Διακρίσεων, της Ξενοφοβίας και της Σχετιζόμενης Μισαλλοδοξίας έως το 2001. Η απόφαση αυτή εκφράζει την όλο και μεγαλύτερη διεθνή ανησυχία για την εξάπλωση αυτών των πληγών και την αναγνώριση των προκλήσεων και των δυνατοτήτων καταπολέμησής τους. Η διάσκεψη διοργανώνεται από την Ύπατη Αρμοστεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και θα πραγματοποιηθεί στη Νότιο Αφρική το Σεπτέμβριο του 2001.

Η Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του Ρατσισμού θα επικεντρωθεί σε ενεργητικά και πρακτικά μέτρα για την εξάλειψη του ρατσισμού, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων πρόληψης, εκπαίδευσης, προστασίας και παροχής αποτελεσματικών θεραπειών. Οι κύριοι στόχοι της είναι:

- η επανεξέταση της προόδου που πραγματοποιήθηκε κατά των φυλετικών διακρίσεων, η επανεκτίμηση των εμποδίων για την περαιτέρω πρόοδο και η εξεύρεση τρόπων υπέρβασής τους·

- η εξέταση τρόπων και μέσων για την καλύτερη εξασφάλιση της εφαρμογής των ισχυόντων προτύπων και της υλοποίησης των υφιστάμενων μέσων για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων·

- η αύξηση της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τις μάστιγες του ρατσισμού και τις συνέπειές του·

- η διαμόρφωση συγκεκριμένων συστάσεων σχετικά με τους τρόπους αύξησης της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων και των μηχανισμών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μέσω προγραμμάτων που στοχεύουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της σχετιζόμενης μισαλλοδοξίας·

- η επανεξέταση των πολιτικών, ιστορικών, οικονομικών, πολιτιστικών και άλλων παραγόντων που οδηγούν στο ρατσισμό·

- η διαμόρφωση συγκεκριμένων συστάσεων για περαιτέρω εθνικά, περιφερειακά και διεθνή ενεργητικά μέτρα για την καταπολέμηση όλων των μορφών ρατσισμού, φυλετικών διακρίσεων, ξενοφοβίας και σχετιζόμενης μισαλλοδοξίας·

- και η εκπόνηση συγκεκριμένων συστάσεων για να εξασφαλιστεί ότι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών διαθέτει τους χρηματοοικονομικούς και άλλους αναγκαίους πόρους για τις ενέργειές του όσον αφορά την καταπολέμηση του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της σχετιζόμενης μισαλλοδοξίας.

Ο σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι να συμβάλει στη συζήτηση που θα διεξαχθεί στα πλαίσια της παγκόσμιας διάσκεψης. Συνοψίζει τα μέτρα τα οποία έχουν ήδη ληφθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την καταπολέμηση του ρατσισμού και καταδεικνύει το τι

μπορεί να επιτευχθεί από μια ομάδα χωρών που δρουν από κοινού σε περιφερειακό επίπεδο. Τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέδειξαν τη δέσμευσή τους στον αγώνα κατά του ρατσισμού συντονίζοντας τις πολιτικές και τις δραστηριότητές τους σε ορισμένους τομείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα κράτη μέλη θέσπισαν ακόμη και δεσμευτική νομοθεσία σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την απαγόρευση των φυλετικών διακρίσεων την οποία και απαιτείται να μεταφέρουν στην εθνική τους νομοθεσία. Ελπίζεται ότι τα παραδείγματα του σχετικού έργου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που περιγράφονται στην παρούσα ανακοίνωση, μπορούν όχι μόνο να συμβάλουν στη συζήτηση στα πλαίσια της παγκόσμιας διάσκεψης, αλλά και να εμπνεύσουν προσπάθειες για την καταπολέμηση του ρατσισμού σε περιφερειακό επίπεδο σε ολόκληρο τον κόσμο, στα χρόνια που θα ακολουθήσουν μετά τη διάσκεψη. Η Παγκόσμια Διάσκεψη θα παράσχει επίσης την ευκαιρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση να μάθει από τις εμπειρίες του υπόλοιπου κόσμου. Η γνώση αυτή θα συμβάλει στην εκπόνηση μελλοντικών στρατηγικών και μέτρων καταπολέμησης του ρατσισμού.

Η παρούσα ανακοίνωση βασίζεται στο έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής[1] που εκπονήθηκε ως πρόπλασμα για την ευρωπαϊκή συμβολή στην Παγκόσμια Διάσκεψη κατά του Ρατσισμού, των Φυλετικών Διακρίσεων και της Σχετιζόμενης Μισαλλοδοξίας. Το ευρωπαϊκό συνέδριο *«Όλοι διαφορετικοί - Όλοι ίσοι: Από τη θεωρία στην πράξη»* συντονίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης και πραγματοποιήθηκε στο Στρασβούργο στις 11-13 Οκτωβρίου 2000. Η Επιτροπή συνέβαλε στην εκπόνηση της πολιτικής δήλωσης και των γενικών συμπερασμάτων που εγκρίθηκαν στο συνέδριο και παρέσχε τους πόρους για την υποστήριξη του Φόρουμ των ΜΚΕ που πραγματοποιήθηκε στις 10-11 Οκτωβρίου του 2000.

Η Κοινότητα συμμετείχε επίσης ενεργά στην προπαρασκευαστική διαδικασία της διάσκεψης στην Αμερική, την Αφρική και την Ασία και συνεισέφερε 3,6 εκατομμύρια ευρώ στην Ύπατη Αρμοστεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα για την υποστήριξη της συμμετοχής των ΜΚΟ στην προπαρασκευαστική διαδικασία (Σαντιάγκο της Χιλής (5-7 Δεκεμβρίου 2000) – Ντακάρ (21-24 Ιανουαρίου 2001), Τεχεράνη (19-21 Φεβρουαρίου 2001) και για την ίδια την παγκόσμια διάσκεψη. Οι ΜΚΟ είναι ουσιαστικοί εταίροι στα πλαίσια της καταπολέμησης του ρατσισμού και διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην καταπολέμηση της μάστιγας αυτής επί τόπου.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΟ: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου, αρχές οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη. Το δικαίωμα της ισότητας ενώπιον του νόμου και η προστασία όλων των ατόμων από διακρίσεις είναι ουσιώδη για την ορθή λειτουργία των δημοκρατικών κοινωνιών.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι ένας υπερεθνικός οργανισμός που βασίζεται στις συνθήκες που συνήψαν τα κράτη μέλη κατά τα τελευταία 50 έτη. Η ΕΚ μπορεί να δράσει μόνο όπου έχει την αρμοδιότητα να το πράξει βάσει των συνθηκών. Καθώς η ΕΚ διαμορφώθηκε αρχικά με καθαρά οικονομικούς στόχους, δεν είχε την εξουσία να δράσει σε σχέση με τα θεμελιώδη δικαιώματα και την καταπολέμηση του ρατσισμού. Ωστόσο, η ΕΕ εξελίχτηκε στη σημερινή

[1] Συμβολή των υπηρεσιών της Επιτροπής στο περιφερειακό ευρωπαϊκό συνέδριο "Όλοι διαφορετικοί - Όλοι ίσοι: Από τη θεωρία στην πράξη", της 17 Απριλίου 2000.

της μορφή, όπου η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και η καταπολέμηση του ρατσισμού προσδιορίζονται σταθερά στα θεμέλιά της και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των συνήθων δραστηριοτήτων της.

Από το 1977 και μετά[2] τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα επιβεβαίωσαν σε πολλές περιπτώσεις τη βούλησή τους να υποστηρίξουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες και καταδίκασαν όλες τις μορφές μισαλλοδοξίας, ρατσισμού και ξενοφοβίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η κοινωνία των πολιτών ζήτησαν εδώ και πολλά χρόνια ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά των διακρίσεων.

Στις 23 Ιουλίου 1996 έγινε το πρώτο σημαντικό βήμα για την καταπολέμηση του ρατσισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όταν το Συμβούλιο και οι αντιπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών ενέκριναν ένα ψήφισμα που ανακήρυσσε το 1997 ως το ευρωπαϊκό έτος κατά του ρατσισμού[3]. Κατά τη διάρκεια ολόκληρου του 1997 πραγματοποιήθηκαν πολλές εκδηλώσεις που ευαισθητοποίησαν το κοινό σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και οι οποίες αύξησαν τη δυναμική για νομοθετική δράση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με βάση αυτό το προηγούμενο, το 1997 το Συμβούλιο ενέκρινε τον κανονισμό περί ίδρυσης ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας στη Βιέννη. Ο κύριος στόχος του παρατηρητηρίου είναι να παράσχει στην Κοινότητα και τα κράτη μέλη αντικειμενικές, αξιόπιστες και συγκρίσιμες πληροφορίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με το ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Επιπλέον, η συνθήκη του Άμστερνταμ, που τέθηκε σε ισχύ το Μάιο του 1999, ενίσχυσε τις διατάξεις που διέπουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες στον πυρήνα της ΕΕ (άρθρο 6 και άρθρο 7 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση) και εισήγαγε ένα νέο άρθρο 13 στη συνθήκη ΕΚ. Το άρθρο 6 υπενθυμίζει τις δεσμεύσεις της ΕΕ για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών. Το άρθρο 7 θεσπίζει τη δυνατότητα της ΕΕ να επιβάλει κυρώσεις κατά ενός κράτους μέλους της που θα παραβίαζε σοβαρά και διαρκώς τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες. Η δυνατότητα αυτή ενισχύθηκε περαιτέρω δυνάμει του σχεδίου συνθήκης της Νίκαιας που συνήφθη το Φεβρουάριο του 2001. Δυνάμει του άρθρου 13, η Κοινότητα απέκτησε για πρώτη φορά την αρμοδιότητα να αναλάβει νομοθετική δράση για την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων.

Στη διαδικασία του Πεκίνου (συνέχεια της Παγκόσμιας Διάσκεψης του ΟΗΕ για τις Γυναίκες του 1995) αναγνωρίστηκε ότι οι διακρίσεις λόγω φύλου και ο ρατσισμός αλληλοεπηρεάζονται και ότι οι διακρίσεις λόγω φύλου και όλες οι άλλες μορφές διακρίσεων, ιδίως ο ρατσισμός, οι φυλετικές διακρίσεις, η ξενοφοβία και η σχετιζόμενη μισαλλοδοξία εξακολουθούν να αποτελούν απειλή για τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και τη θεμελιώδη ελευθερία τους. Η Επιτροπή έχει ενσωματώσει την εκτίμηση αυτή στις προσπάθειες που καταβάλλονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την καταπολέμηση του ρατσισμού.

Το Νοέμβριο του 1999 η Επιτροπή πρότεινε τη δέσμη μέτρων της για την εφαρμογή του άρθρου 13, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας που απαγορεύει τις φυλετικές διακρίσεις σε ολόκληρη την ΕΕ. Η νομοθεσία έγινε δεκτή ως απόλυτη προτεραιότητα και εγκρίθηκε ταχύτατα από το Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2000.

---

[2] Κοινή δήλωση της Συνελεύσεως, του Συμβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Βασικών Ελευθεριών, 5.4.1977 (ΕΕ C 103 της 27.4.1977, σ.1).

[3] ΕΕ C 237, 15.8.1996, σ. 1.

Παράλληλα με το έργο εφαρμογής του άρθρου 13, η ΕΚ κατέστησε προτεραιότητα την ενσωμάτωση της διάστασης κατά του ρατσισμού σε όλες τις πολιτικές. Έως τώρα αυτό έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικό στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ με άλλα κράτη αλλά και εσωτερικά όσον αφορά την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις.

Η πιο πρόσφατη ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της μη εφαρμογής διακρίσεων στην ΕΕ προέκυψε με τη διακήρυξη του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας στις 7 Δεκεμβρίου 2000. Ο στόχος του Χάρτη είναι η ενίσχυση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων υπό το πρίσμα των κοινωνικών αλλαγών και της κοινωνικής προόδου, καθιστώντας τα δικαιώματα αυτά πιο αντιληπτά. Ο Χάρτης επιβεβαιώνει τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών της Ένωσης, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και τον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων ή από την ίδια τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδίως το άρθρο 6. Στο πλαίσιο του σεβασμού της αρχής των οικουμενικών αξιών, τα δικαιώματα που προβλέπονται στο Χάρτη (εκτός εκείνων που συνδέονται άμεσα με την ιθαγένεια της Ένωσης) παρέχονται γενικά σε όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από την εθνικότητα ή τον τόπο κατοικία τους. Μεταξύ των άρθρων ιδιαίτερης συνάφειας, το άρθρο 1 εγγυάται το σεβασμό και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και το άρθρο 21 του Χάρτη απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω φύλου, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γλώσσας και θρησκείας και πεποιθήσεων.

Σε όλα αυτές τις δραστηριότητές της, η Επιτροπή έδωσε μεγάλη προσοχή στη συμβολή που μπορεί να έχει η κοινωνία των πολιτών. Πολλά από αυτά που πρέπει να γίνουν μπορούν να επιτευχθούν με τη συμβολή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και με τις συντονισμένες ενέργειες μεταξύ των δημόσιων αρχών και της κοινωνίας των πολιτών. Αναγνωρίζεται γενικά ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να συμβάλουν στην προώθηση μιας πιο συμμετοχικής δημοκρατίας, κυρίως επειδή μπορούν να προσεγγίσουν τις φτωχότερες και πιο μειονεκτούσες ομάδες πληθυσμού και να αποτελέσουν μέσο έκφρασης εκείνων που αποκλείονται από τη χρήση άλλων διαύλων. Οι συγκεκριμένες δεξιότητές τους και οι συνδέσεις τους σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο μπορούν να αποδειχθούν επίσης χρήσιμες και να συμβάλουν στη χάραξη πολιτικής και στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των ενεργειών.

3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

3.1. Η απαγόρευση των φυλετικών διακρίσεων

Η διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής απαγορεύεται σε όλα τα κράτη μέλη, αλλά το πεδίο εφαρμογής, το περιεχόμενο και η εφαρμογή της διαφέρουν σημαντικά. Όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει νομοθεσία που καθιστά παράνομη τη ρατσιστική βία και την υποκίνηση φυλετικού μίσους, ιδίως σύμφωνα με την κοινή δράση σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας της 15ης Ιουλίου 1996 (βλέπε σημείο 3.2.2). Ορισμένα κράτη μέλη έχουν επίσης εγγράψει την απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης στο σύνταγμά τους, το οποίο μπορεί ή όχι να δίνει στα μεμονωμένα άτομα το δικαίωμα επανόρθωσης. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν επίσης θεσπίσει ειδική νομοθεσία, που δίνει στα θύματα το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη, με σκοπό την απαγόρευση των διακρίσεων σε ορισμένους τομείς της απασχόλησης, ενώ άλλα έχουν νομοθετήσει σε σχέση με άλλες πτυχές της καθημερινής ζωής, όπως π.χ. η πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες καθώς και στην εκπαίδευση.

Στις 25 Νοεμβρίου του 1999, δύο μήνες μετά το διορισμό της, η Επιτροπή ενέκρινε μια δέσμη προτάσεων κατά των διακρίσεων[4] με τις οποίες εφαρμόζεται το νέο άρθρο 13 της συνθήκης ΕΚ. Στις προτάσεις αυτές περιλαμβάνονταν το σχέδιο οδηγίας περί της εφαρμογής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ανεξάρτητα από την φυλετική ή εθνοτική τους καταγωγή, που εγκρίθηκε στη συνέχεια από το Συμβούλιο στις 29 Ιουνίου του 2000. Η οδηγία ορίζει ένα δεσμευτικό πλαίσιο για την απαγόρευση των φυλετικών διακρίσεων σε ολόκληρη την ΕΕ. Επιπλέον, αναφέρει ότι η Κοινότητα είναι σθεναρός υπερασπιστής των ανθρώπινων δικαιωμάτων των γυναικών, αναγνωρίζοντας ότι οι διακρίσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής μπορεί να επηρεάζουν τις γυναίκες και τους άνδρες διαφορετικά. Η οδηγία πρέπει να μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία των κρατών μελών έως τις 19 Ιουλίου 2003.

Η οδηγία καθορίζει τις έννοιες της άμεσης και έμμεσης διάκρισης και απαγορεύει τις διακρίσεις στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ασφάλισης, των κοινωνικών παροχών, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Παρέχει στα άτομα, που θεωρούν ότι υπήρξαν θύματα διακρίσεων, πρόσβαση σε μια διοικητική ή δικαστική διαδικασία έτσι ώστε να υποστηρίξουν τα δικαιώματά τους, ενώ προβλέπει και τις ενδεδειγμένες κυρώσεις για τα άτομα εκείνα που εφαρμόζουν διακρίσεις. Προκειμένου να ενισχυθεί η θέση των θυμάτων, η οδηγία μεταθέτει το βάρος της απόδειξης στους εναγομένους και ενδυναμώνει τα θύματα να αναζητήσουν την βοήθεια ενώσεων. Η οδηγία απαγορεύει επίσης τη φυλετική παρενόχληση στους τομείς που καλύπτει η οδηγία και απαγορεύει τα αντίποινα εναντίον ατόμων που έκαναν χρήση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την οδηγία.

Επιπλέον, η οδηγία απαιτεί όλα τα κράτη μέλη να ιδρύσουν φορέα ή φορείς οι οποίοι μπορούν να δρουν ανεξάρτητα για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξάρτητα από τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή. Η πρόταση αυτή βασίζεται στις συστάσεις που περιέχονται στην πρότυπη εθνική νομοθεσία για την καθοδήγηση των κυβερνήσεων όσον αφορά την ανάληψη περαιτέρω νομοθεσίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατά των φυλετικών διακρίσεων. Η κύρια λειτουργία των φορέων αυτών πρέπει να είναι η υποστήριξη των θυμάτων διακρίσεων, η διεξαγωγή ερευνών ή μελετών σχετικά με τις διακρίσεις και η δημοσίευση εκθέσεων και η διατύπωση συστάσεων στον τομέα των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής.

Η οδηγία περιέχει ένα σύνολο ελάχιστων απαιτήσεων: τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν διατάξεις που είναι πιο ευνοϊκές για την προστασία της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να αναλάβουν "θετική δράση" για την αποκατάσταση της μειονεκτικής θέσης στην οποία περιέρχονται ομάδες ατόμων συγκεκριμένης φυλετική ή εθνικής καταγωγής.

---

[4] Συγκεκριμένα μια οδηγία σχετικά με την απασχόληση και την απαγόρευση των λόγων των διακρίσεων που αναφέρονται στο άρθρο 13 με την εξαίρεση του φύλου (Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (27/11/00))· μια οδηγία που αποβλέπει στην καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής στον τομέα της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης και προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (29/06/00)· και ένα πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων Απόφαση 2000/750/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006) (27/11/00).

3.2. Συνεργασία για την καταπολέμηση ρατσιστικών εγκλημάτων

Στις 15 Ιουλίου 1996 το Συμβούλιο ενέκρινε μια κοινή δράση[5] με βάση το άρθρο K.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Ο κύριος στόχος είναι να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Η κοινή δράση τονίζει ότι είναι αναγκαίο να προληφθεί οι δράστες των εγκλημάτων αυτών να εκμεταλλεύονται το γεγονός ότι ο ποινικός χαρακτηρισμός των ενεργειών τους διαφέρει ανά τα κράτη μέλη και να μετακινούνται από το ένα στο άλλο αποφεύγοντας τις ποινικές διώξεις. Για να επιτευχθεί αυτό, ορίζει ένα κατάλογο ρατσιστικών δραστηριοτήτων τις οποίες τα κράτη μέλη συμφωνούν να τιμωρούν ως ποινικά αδικήματα.

Μια έκθεση για την αξιολόγηση της κοινής δράσης που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 1998 δείχνει ότι οι δραστηριότητες που απαριθμούνται στην κοινή δράση είτε αντιμετωπίζονται ήδη ως ποινικά αδικήματα από τα κράτη μέλη είτε ότι τα κράτη μέλη επανεξετάζουν τη νομοθεσία τους με σκοπό την ποινικοποίηση των ενεργειών αυτών. Ωστόσο, σημειωνόταν ότι πρέπει να γίνουν πρόσθετες ενέργειες. Μια περαιτέρω επανεξέταση της εφαρμογής της κοινής δράσης του 1996 βρίσκεται υπό εκπόνηση. Το πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2001 προβλέπει την υποβολή πρότασης που θα μετατρέπει την κοινή δράση σε απόφαση πλαίσιο και που θα περιλαμβάνει πιθανές βελτιώσεις στο μέσο αυτό.

3.3. Ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου

Το Δεκέμβριο του 1999 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση οδηγίας σχετικά με το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση[6], θεωρώντας ότι η επανένωση της οικογένειας είναι ένας αναγκαίος τρόπος για να επιτευχθεί η ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που κατοικούν νόμιμα στα κράτη μέλη. Το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση απορρέει από την ανάγκη να προστατευθεί η οικογένεια ως το φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας, όπως αναγνωρίζεται από την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις διεθνείς συμβάσεις του 1966 σχετικά με τα πολιτικά και ατομικά δικαιώματα και σχετικά με τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Το δικαίωμα αυτό απορρέει επίσης από το δικαίωμα για σεβασμό της οικογενειακής ζωής που εξασφαλίζεται ιδιαίτερα από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών του 1950 και διακηρύσσεται στο Χάρτη της ΕΕ. Το σχέδιο οδηγίας συζητείται επί του παρόντος στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Το Μάιο του 2000, το Σεπτέμβριο του 2000, το Μάρτιο του 2001, τον Απρίλιο του 2001, η Επιτροπή υπέβαλε αντίστοιχα προτάσεις οδηγιών σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής συρροής εκτοπισθέντων[7], για τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα[8], σχετικά με το καθεστώς κατοίκου μακράς διαρκείας υπέρ των υπηκόων τρίτων χωρών[9], τους όρους υποδοχής των ατόμων που ζητούν άσυλο[10]. Όλες οι προτάσεις περιέχουν μια ειδική διάταξη σχετικά με τη μη εφαρμογή διακρίσεων κατά

---

5 96/443/ΔΕΥ: Κοινή δράση της 15ης Ιουλίου 1996 που ενέκρινε το Συμβούλιο βάσει του άρθρου K.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας ΕΕ L 185, 24.7.96, σελίδα 5.

6 COM 1999 638 τελικό, 1.12 1999

7 COM 2000 303 τελικό, 24.5.2000

8 COM 2000 578 τελικό, 20.9.2000

9 COM 2001 127 τελικό, 13.3.2001

10 COM 2001 181 τελικό, 3.4.2001

την υλοποίηση των διατάξεων των οδηγιών, ιδίως με βάση τη φυλή, την εθνική προέλευση ή τη θρησκεία. Το Νοέμβριο του 2000 η Επιτροπή εξέδωσε δύο σημαντικά έγγραφα πολιτικής[11] σχετικά αφενός με μια κοινή διαδικασία ασύλου και μια ενιαία κατάσταση για τα άτομα στα οποία χορηγήθηκε άσυλο και αφετέρου με την κοινοτική πολιτική μετανάστευσης, όπου υπενθυμίζεται ότι οι πολιτικές στον τομέα αυτό πρέπει να περιέχουν έντονα στοιχεία νομοθεσίας και ενεργειών κατά του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων.

4. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

4.1. Ιστορικό

Κατόπιν της ώθησης του ευρωπαϊκού έτους κατά του ρατσισμού το 1997 και της έγκρισης ενός σχεδίου δράσης το 1998[12], η Επιτροπή επιχείρησε να συνεχίσει μια συνεκτική στρατηγική ενσωμάτωσης της αντιρατσιστικής διάστασης στις πολιτικές της ΕΕ, ενέργεια που είναι γνωστή ως «mainstreaming».

Μια ομάδα εργασίας που εκπροσωπεί διάφορες υπηρεσίες της Επιτροπής αξιολογεί τις πολιτικές και τα προγράμματα της ΕΕ και εργάζεται με στόχο τον προσδιορισμό τρόπων ενδυνάμωσης του αντίκτυπου των πολιτικών αυτών στον αγώνα κατά του ρατσισμού. Αυτό έχει αποδειχθεί επιτυχές σε πολλές κοινοτικές πολιτικές και προγράμματα.

4.2. Πολιτική απασχόλησης

Η προώθηση της απασχόλησης είναι ουσιώδης για την οικονομική και κοινωνική συνοχή σε κάθε κοινωνία και ως εκ τούτου για την καταπολέμηση των συνθηκών που μπορούν να οδηγήσουν στο ρατσισμό και στη φυλετική ένταση. Η στρατηγική απασχόλησης που επιδιώκει η ΕΕ από το 1997 και μετά, ο στόχος της οποίας είναι να επιτύχει υψηλό επίπεδο απασχόλησης για όλες τις κατηγορίες των εργαζομένων, αποτελεί συνεπώς ένα σημαντικό όπλο στον αγώνα κατά του ρατσισμού. Οι *κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης* συνιστούν το αρχικό πλαίσιο που παρέχεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από το 1999 και μετά οι κατευθυντήριες γραμμές απασχόλησης περιλαμβάνουν την αρχή της μη εφαρμογής διακρίσεων στην αγορά εργασίας. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των εθνοτικών μειονοτήτων και άλλων ομάδων ή ατόμων που μπορούν να υποστούν μειονεκτική μεταχείριση και στην εκπόνηση των κατάλληλων διορατικών και προληπτικών πολιτικών για την ενθάρρυνση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας.

4.3. Πολιτική εξωτερικών σχέσεων

Η προστασία και η προαγωγή των ανθρώπινων δικαιωμάτων - συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ρατσισμού - είναι μια σημαντική συνιστώσα των εξωτερικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το «Ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού στις χώρες του τρίτου κόσμου»[13], που εγκρίθηκε πρόσφατα, επικεντρώνεται στην ανάπτυξη μιας συνεκτικής στρατηγικής για την εξωτερική βοήθεια της

---

11 COM 2000 755 και 757 τελικό, 22.11.2000

12 COM(1998) 183 τελικό, 25.3.1998.

13 COM(01) 252 τελικό, της 8ης Μαΐου 2001.

ΕΕ στον εν λόγω τομέα και αντιμετωπίζει συγκεκριμένα την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Στο πλαίσιο της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεγάλη σημασία αποδίδεται στην πρόοδο όσον αφορά τις πολιτικές που αποβλέπουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και την προστασία των μειονοτήτων στις υποψήφιες χώρες. Πράγματι, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, το 1993, καθόρισε τα πολιτικά κριτήρια που πρέπει να ικανοποιούν οι υποψήφιες για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση χώρες: '*σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων*'. Κάθε χρόνο, η Επιτροπή επανεξετάζει την πρόοδο κάθε υποψήφιας χώρας με βάση τα κριτήρια της Κοπεγχάγης, συμπεριλαμβανομένου του ρυθμού με τον οποίο εγκρίνουν την κοινοτική νομοθεσία. Πράγματι, τη στιγμή που θα προσχωρήσουν στην Ένωση, οι υποψήφιες χώρες θα πρέπει να εφαρμόσουν τους σχετικούς νόμους, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας για την ίση μεταχείριση ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής. Για τις υποψήφιες χώρες της κεντρικής Ευρώπης, το κύριο ζήτημα που υπογραμμίζεται στις εκθέσεις προόδου ήταν η κατάσταση των Ρόμα.

Στο πλαίσιο των συμφωνιών εταιρικής σχέσης και συνεργασίας που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με όλα τα ανεξάρτητα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, πλην του Τατζικιστάν, η υποστήριξη της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου συνεπάγεται τη δράση κατά του ρατσισμού. Μέσω της *κοινής στρατηγικής για τη Ρωσία,* που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1999 με σκοπό την εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στη Ρωσία, η Επιτροπή θα υποστηρίξει τις προσπάθειες της Ρωσίας να τιμήσει τις δεσμεύσεις της για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως έναντι των διεθνών φορέων όπως π.χ. το Συμβούλιο της Ευρώπης, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και ο ΟΟΣΑ. Θα προωθήσει επίσης τις κοινές δράσεις της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη Ρωσία όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου.

Η πολιτική ανάπτυξη της ΕΕ υποστηρίζει την προώθηση και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Η ανακοίνωση του 1998 σχετικά με τον *"Εκδημοκρατισμό, το κράτος δικαίου, το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη χρηστή διακυβέρνηση"*[14] υπογραμμίζει ότι οι μηχανισμοί, οι οποίοι πρέπει να εφαρμοσθούν για να εξασφαλιστεί μια δυναμική διαδικασία που οδηγεί στη δημοκρατία, ανταποκρίνονται στα κριτήρια της μη εφαρμογής διακρίσεων και εξασφαλίζουν τη συμμετοχή και την ισότητα όλων των τομέων της κοινωνίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης λάβει μέτρα υπέρ ορισμένων ιδιαίτερα ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται σε ένα ψήφισμα του Συμβουλίου το 1998[15] σχετικά με τους ιθαγενείς πληθυσμούς στη συνεργασία ανάπτυξης, που δείχνει την πολιτική βούληση για την ανάληψη δράσης και στο έγγραφο εργασίας που ενέκρινε η Επιτροπή το Μάιο του 1998[16] το οποίο παρέχει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων. Εκπονείται επί του παρόντος μια έκθεση προόδου σχετικά με την εφαρμογή του ψηφίσματος του Συμβουλίου η οποία και θα εγκριθεί στα τέλη του 2001.

4.4. Προγράμματα που παρέχουν χρηματοοικονομική υποστήριξη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων που παρέχουν χρηματοοικονομική υποστήριξη για δραστηριότητες σε ορισμένους τομείς. Το αντιρατσιστικό στοιχείο έχει ενσωματωθεί σε σημαντικό αριθμό των προγραμμάτων αυτών,

---

14 COM (98) 146 τελικό της 12 Μαρτίου 1998.

15 Ψήφισμα του Συμβουλίου της 30 Νοεμβρίου 1998.

16 COM (98) 773 τελικό

που κυμαίνονται από εκείνα που απευθύνονται συγκεκριμένα στην καταπολέμηση των διακρίσεων έως εκείνα με γενικότερους στόχους που αφορούν την εκπαίδευση και την έρευνα.

Κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων

Το πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων εφαρμόζεται από το 2001 έως το 2006 και υποστηρίζει σχέδια που αποβλέπουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων εξαιτίας ορισμένων λόγων, συμπεριλαμβανομένης της φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής και της θρησκείας ή των πεποιθήσεων. Ο προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 100 εκατομμύρια ευρώ περίπου και επικεντρώνεται σε τρεις τομείς. Ο πρώτος είναι η ανάλυση και η αξιολόγηση των διακρίσεων, με στόχο τη δημιουργία μιας σαφούς εικόνας των λόγων των διακρίσεων και των βέλτιστων μεθόδων καταπολέμησής τους. Ο δεύτερος είναι η ανάπτυξη της ικανότητας καταπολέμησης των διακρίσεων, με την ενθάρρυνση οργανώσεων σε διάφορες χώρες για την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστης πρακτικής και με την υποστήριξη ευρωπαϊκών δικτύων ΜΚΟ κατά των διακρίσεων. Ο τρίτος τομέας αφορά την ευαισθητοποίηση σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL

Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση, η αποστολή της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL, η οποία εφαρμόζεται από το 2000 έως το 2006, είναι η καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων κάθε είδους που συνδέονται με την αγορά εργασίας στο πλαίσιο της διακρατικής συνεργασίας. Η πρωτοβουλία EQUAL θα λάβει επίσης υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες των ατόμων που αναζητούν άσυλο. Περίπου 2.847 εκατομμύρια ευρώ έχουν δεσμευθεί για την περίοδο 2000-2006 για τη χρηματοδότηση πολλών στρατηγικών σχεδίων σε διακρατικό επίπεδο και για την απόπειρα να εξαχθούν συμπεράσματα και να εκδοθούν συστάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο έτσι ώστε να καταπολεμηθούν πιο αποτελεσματικά οι διακρίσεις και οι ανισότητες στον τομέα της απασχόλησης.

Πρόγραμμα κοινής δράσης σχετικά με την κοινοτική στρατηγική για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών (2001-2005)

Η κοινοτική στρατηγική πλαίσιο για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών και το σχετικό πρόγραμμα καλύπτουν την εφαρμογή των ανθρώπινων δικαιωμάτων των γυναικών. Ο ένας από τους πέντε αλληλοσυνδεόμενους τομείς παρέμβασης του προγράμματος είναι η ισότητα των φύλων στα πλαίσια των ατομικών δικαιωμάτων, που σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών, ανεξάρτητα από τη φυλετική ή την εθνοτική καταγωγή. Η Επιτροπή θα δώσει προσοχή και θα υποστηρίξει ενέργειες ευαισθητοποίησης που στοχεύουν στην ενδυνάμωση ιδίως των γυναικών που αντιμετωπίζουν πολλαπλή διάκριση, όπως οι διακινούμενες γυναίκες και οι γυναίκες από εθνοτικές μειονότητες. Το πρόγραμμα θα χρηματοδοτήσει ενέργειες για την προώθηση της αναγνώρισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων των γυναικών, εφαρμόζοντας τα δικαιώματα ίσων ευκαιριών και θα ενισχύσει τον αγώνα κατά της βίας που συνδέεται με το φύλο και την εμπορία γυναικών.

Υποστήριξη για τους πρόσφυγες

Το Συμβούλιο έχει θεσπίσει, κατόπιν πρότασης της Επιτροπής ένα *Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Πρόσφυγες*, ο στόχος του οποίου είναι να παράσχει χρηματοοικονομική υποστήριξη για την υποδοχή, την ενσωμάτωση και τον εθελοντικό επαναπατρισμό των ατόμων που

χρειάζονται διεθνή προστασία. Στα πλαίσια της υποστήριξης των προσπαθειών που καταβάλλουν τα κράτη μέλη για την υποδοχή των προσφύγων και των εκτοπισμένων ατόμων και της αντιμετώπισης των συνεπειών των προσπαθειών τους, το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Πρόσφυγες θα διευκολύνει την εφαρμογή της σύμβασης της Γενεύης το 1951 που αφορά την κατάσταση των προσφύγων και συμβάλλει στην εξασφάλιση του δικαιώματος για την αναζήτηση και την απολαβή ασύλου που αναφέρεται στο άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Η συνεργασία στον τομέα των αστυνομικών και δικαστικών υποθέσεων

Στα πλαίσια της *Grotius,* μιας κοινής δράσης που θεσπίζει ένα πρόγραμμα κινήτρων και ανταλλαγών για νομικούς χρηματοδοτήθηκαν κατά την περίοδο 1996-2000 διάφορες εκδηλώσεις κατάρτισης για δικαστές και εισαγγελείς σχετικά με το θέμα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Στα σχετικά παραδείγματα περιλαμβάνονται το δικαστικό συμπόσιο για την καταπολέμηση του ρατσισμού στη διοίκηση της δικαιοσύνης, το 1999, ή το σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη στις 11-15 Φεβρουαρίου 2001 σχετικά με τον τρόπο αύξησης των δυνατοτήτων καταπολέμησης των ρατσιστικών και ξενοφοβικών εγκλημάτων στα κράτη μέλη.

Εξωτερικά προγράμματα

Ορισμένα σχέδια που αφορούν την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας χρηματοδοτούνται δυνάμει της *Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΠΔΑΔ).* Οι κανονισμοί 975/99 και 976/99 του Συμβουλίου σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, που είναι η νομική βάση της πρωτοβουλίας αυτής, αναφέρονται σαφώς σε άτομα που υφίστανται διακρίσεις, καθώς και στην υποστήριξη *'μειονοτήτων, εθνικών ομάδων και ιθαγενών πληθυσμών'.* Οι κανονισμοί αυτοί στοχεύουν επίσης στην υποστήριξη *'της προώθησης της παροχής ίσων ευκαιριών και των πρακτικών που δεν συνεπάγονται διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας'.* Το 1999 και το 2000, η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας ήταν μία από τις αναγνωρισμένες προτεραιότητες χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο αυτό χορηγήθηκε χρηματοδότηση για τη διαδικασία της παγκόσμιας διάσκεψης. Η πρόσφατα εγκριθείσα ανακοίνωση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα προσδιορίζει την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και τις διακρίσεις κατά των μειονοτήτων και των ιθαγενών πληθυσμών ως μία από τις προτεραιότητες για την εφαρμογή της *ΕΠΔΑΔ* για το 2002 και μεσοπρόθεσμα.

Στο πλαίσιο της προενταξιακής στρατηγικής, το πρόγραμμα *Phare,* παρέχει χρηματοοικονομική υποστήριξη για να βοηθήσει τις υποψήφιες χώρες στην προετοιμασία τους για την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τις προτεραιότητες που προκύπτουν από τις τακτικές εκθέσεις προόδου. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης, σημαντική χρηματοδότηση χορηγήθηκε σε ορισμένα σχέδια για τη βελτίωση της κατάστασης των Ρόμα στις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, στους τομείς της καταπολέμησης των διακρίσεων, της ευαισθητοποίησης, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, των δραστηριοτήτων παραγωγής εισοδήματος. Στις Χώρες της Βαλτικής , το πρόγραμμα *Phare* έχει υποστηρίξει ενέργειες που στοχεύουν στην ενσωμάτωση των μη πολιτών.

Το πρόγραμμα *Tacis* το οποίο απευθύνεται στα νέα ανεξάρτητα κράτη και τη Μογγολία, ενθαρρύνει την ανάπτυξη αρμονικών και ευνοϊκών οικονομικών και πολιτικών δεσμών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αυτών των χωρών εταίρων. Στοχεύει στην υποστήριξη των πρωτοβουλιών τους για την ανάπτυξη κοινωνιών που βασίζονται στο σεβασμό της

πολιτικής ελευθερίας και στην οικονομική άνθηση. Τα σχέδια που στοχεύουν στην προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και στην καταπολέμηση των διακρίσεων υποστηρίζονται δυνάμει του προγράμματος *Tacis-Δημοκρατία.*

Οι πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του ρατσισμού υποστηρίχτηκαν μέσω των συνεχιζόμενων ενεργειών για την ανοικοδόμηση των δημοκρατιών της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Ευρύτερα, η Επιτροπή είναι σημαντικός χορηγός σε σχέδια που οργανώνονται δυνάμει του συμφώνου σταθερότητας για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μία από τις ομάδες εργασίας του οποίου είναι αποκλειστικά αφιερωμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, τις μειονότητες και τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων εθνοτήτων στην περιοχή των Βαλκανίων.

Προγράμματα εκπαίδευσης και νεολαίας

Στους τομείς της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της νεολαίας, τα κοινοτικά προγράμματα *Socrates, Leonardo da Vinci και Νεολαία* είναι τα μέσα μέγιστης σημασίας για τη μετάδοση των δημοκρατικών αρχών και του σεβασμού των άλλων που αποτελούν θεμελιώδεις αξίες της Ευρώπης. Με τη χρηματοδότηση σχεδίων που προτείνονται από τους ίδιους τους συντελεστές, τα προγράμματα αυτά δίνουν τη δυνατότητα σε πανεπιστήμια, διδάσκοντες, εκπαιδευτές και ενώσεις να διοργανώσουν διευρωπαϊκές ενέργειες κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Με βάση την εμπειρία αυτή, η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας επιλέχτηκε επίσης ως μία από τις προτεραιότητες της νέας γενιάς προγραμμάτων για την περίοδο 2000-2006. Αυτά τα κοινοτικά προγράμματα είναι επίσης ανοιχτά στη συμμετοχή των υποψήφιων χωρών.

Έρευνα

Το *"Πέμπτο πρόγραμμα πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (1998/2001)"* περιλαμβάνει, ιδίως στα πλαίσια της βασικής δράσης "Βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής βάσης γνώσεων", μια ανάλυση των φαινομένων της ξενοφοβίας, του ρατσισμού και της μετανάστευσης στην Ευρώπη καθώς και τον αντίκτυπό τους στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική προστασία.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

5.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Επιτροπή είναι αρμόδια για να εξασφαλίσει ότι οι αρχές που καθορίζονται στις συνθήκες και στο λοιπό κοινοτικό δίκαιο τηρούνται πλήρως σε ολόκληρη την Ένωση. Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών είναι αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου, όπως επιβεβαιώθηκε πρόσφατα από τη συνθήκη του Άμστερνταμ. Μόλις λήξει η περίοδος μεταφοράς της οδηγίας περί απαγόρευσης των φυλετικών διακρίσεων, στις 19 Ιουλίου του 2003, η Επιτροπή θα είναι αρμόδια να εξασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η οδηγία. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να δίνει μεγάλη προσοχή στην πτυχή αυτή στο καθημερινό της έργο και στην παρακολούθηση της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου γενικά στα κράτη μέλη.

5.2. Το ευρωπαϊκό παρατηρητήριο των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας

Το παρατηρητήριο συλλέγει, καταγράφει και αναλύει πληροφορίες και δεδομένα, πραγματοποιεί έρευνες και μελέτες, αναπτύσσει μεθόδους με σκοπό τη βελτίωση της συγκρισιμότητας, της αντικειμενικότητας και της αξιοπιστίας των δεδομένων σε ευρωπαϊκό

επίπεδο. Μπορεί να εξάγει συμπεράσματα και να απευθύνει γνώμες στην Κοινότητα και τα κράτη μέλη και δημοσιεύει μια ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση όσον αφορά τον ρατσισμό και την ξενοφοβία στην Κοινότητα και σχετικά με τις δραστηριότητές της. Τα στοιχεία και τα δεδομένα που συγκεντρώνονται και οι έρευνες και οι επιστημονικές μελέτες που πραγματοποιούνται αφορούν το πεδίο εφαρμογής, την ανάπτυξη, τους λόγους και τα αποτελέσματα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, ιδίως στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, της ενημέρωσης και των μέσων ενημέρωσης, της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της νεολαίας, της κοινωνικής πολιτικής, της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών, και του πολιτισμού.

Το παρατηρητήριο συγκρότησε επίσης ένα ευρωπαϊκό δίκτυο πληροφοριών για το ρατσισμό και την ξενοφοβία (Raxen) που συνίσταται σε ερευνητικά κέντρα, μη κυβερνητικές οργανώσεις και ειδικευμένα κέντρα.

Το 1999 η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις σχετικά με τη δυνατότητα επέκτασης της συνεργασίας του παρατηρητηρίου και των υποψήφιων χωρών που υποβάλλουν αίτηση για συμμετοχή στην ΕΕ. Η Επιτροπή μελετά επί του παρόντος τη δυνατότητα συγκρότησης άτυπης συνεργασίας με τις υποψήφιες χώρες σχετικά με την ανταλλαγή εμπειρίας, δεξιοτήτων και ορθών πρακτικών με τις χώρες αυτές.

5.3. Εξωτερική αξιολόγηση και παρακολούθηση

Η ανεξάρτητη αξιολόγηση των πολιτικών και δραστηριοτήτων της ΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, ιδίως στην εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των προσπαθειών για την καταπολέμηση του ρατσισμού. Αποτελεί βασική απαίτηση όλων των δραστηριοτήτων και των σχεδίων που υποστηρίζονται από τα προγράμματα της ΕΕ που αναφέρθηκαν ανωτέρω. Ισχύει εξίσου για τις δραστηριότητες της Επιτροπής, π.χ. για μια ανεξάρτητη αξιολόγηση των πολιτικών της ενσωμάτωσης της απαγόρευσης των διακρίσεων σε πολιτικές που πραγματοποιήθηκαν το 2000. Το ευρωπαϊκό παρατηρητήριο των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας θα αποτελέσει επίσης το αντικείμενο ανεξάρτητης αξιολόγησης των δραστηριοτήτων του το 2001.

Στο πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (βλ. ανωτέρω), ένας τομέας του προγράμματος αφιερώνεται στην παρακολούθηση, την ανάλυση και την αξιολόγηση των διακρίσεων και στις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την καταπολέμησή τους στα κράτη μέλη. Αυτές θα παράσχουν την ευκαιρία στους εμπειρογνώμονες να έχουν κάποια επίδραση στην ανάπτυξη αποτελεσματικών μεθόδων καταπολέμησης των διακρίσεων.

Δεν πρέπει να λησμονείται ότι τα μεμονωμένα άτομα μπορούν επίσης να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο στην παρακολούθηση και την εφαρμογή της ορθής εφαρμογής του νόμου στην ΕΕ. Ειδικότερα, μόλις τεθεί σε ισχύ το 2003 η οδηγία για την απαγόρευση των φυλετικών διακρίσεων, κάθε κάτοικος της ΕΕ θα είναι σε θέση να εφαρμόσει τα δικαιώματά του δυνάμει της οδηγίας στα εθνικά δικαστήρια.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη που εκπροσωπούνται στην παγκόσμια διάσκεψη να λάβουν υπόψη το συνεχιζόμενο έργο για την καταπολέμηση του ρατσισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και να εξετάσουν το πώς παρόμοιες πρωτοβουλίες μπορούν να επιδιωχθούν σε ολόκληρο τον κόσμο στο μέλλον. Ειδικότερα, η Επιτροπή επαναλαμβάνει τις συστάσεις που υπέβαλε στο περιφερειακό ευρωπαϊκό συνέδριο (Στρασβούργο, Οκτώβριος 2000), και οι οποίες

παρατίθενται στο παράρτημα της παρούσας ανακοίνωσης. Οι συστάσεις αυτές μπορούν να συνεισφέρουν στη διακήρυξη και το πρόγραμμα δράσης που θα υιοθετηθούν στο Durban το Σεπτέμβριο του 2001.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

1. *ότι όλα τα κράτη που συμμετέχουν στην Παγκόσμια Διάσκεψη πρέπει να υιοθετήσουν μια διττή στρατηγική, συνδυάζοντας τη νομοθετική και την πρακτική δράση για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, να ενσωματώσουν τον αγώνα κατά του ρατσισμού στη χάραξη και την εφαρμογή όλων των συναφών πολιτικών και προγραμμάτων και να συνεχίσουν τα ειδικά προγράμματα για την καταπολέμηση των διακρίσεων και να ανταλλάσσουν ορθή πρακτική·*

2. *ότι τα κράτη πρέπει να εξακολουθήσουν να διατηρούν και να ενισχύουν το διάλογο με τις ΜΚΟ και τους κοινωνικούς εταίρους και να τους εμπλέκουν στενότερα στη χάραξη και την εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων που αποβλέπουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας·*

3. *ότι ως σημαντικό στοιχείο των στρατηγικών τους για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, όλα τα κράτη αναπτύσσουν ειδικές πολιτικές, οι οποίες περιλαμβάνουν ενεργά την κοινωνία υποδοχής και προωθούν το σεβασμό της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, για τη διευκόλυνση της ενσωμάτωσης των μεταναστών στην κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή των κοινωνιών τους καθώς και στην οικονομική ζωή·*

4. *ότι όλα τα κράτη πρέπει να λάβουν πρακτικά μέτρα για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων, για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της απασχόλησης και για την προώθηση της ένταξης των ομάδων που υφίστανται διακρίσεις, ιδίως με την υποστήριξη καινοτόμων ενεργειών από τις δημόσιες αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών·*

5. *ότι όλα τα κράτη δεσμεύονται να εξασφαλίσουν την πρόσβαση χωρίς διακρίσεις στην εκπαίδευση που βασίζεται στο σεβασμό της γλωσσικής ποικιλομορφίας· ότι αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για να εξασφαλιστεί ότι η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας εισάγεται στο τακτικό πρόγραμμα των πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων σχολείων· ότι όλα τα κράτη αναλαμβάνουν το έργο της εξάλειψης του ρατσισμού στα μέσα ενημέρωσης· ότι όλα τα κράτη χρησιμοποιούν τις πολιτικές τους στον τομέα του πολιτισμού για την καταπολέμηση του ρατσισμού· ότι όλα τα κράτη αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του ρατσισμού στον αθλητισμό· ότι όλα τα κράτη δεσμεύονται σε μια πολιτική ενημέρωσης που αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση των πολιτών σχετικά με τον κίνδυνο του ρατσισμού και της ξενοφοβίας·*

6. *ότι όλα τα κράτη διαθέτουν ένα ελάχιστο ποσοστό των εθνικών τους προϋπολογισμών έρευνας για την έρευνα στον τομέα αυτό·*

7. *ότι ο αγώνας κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας ενσωματώνεται συστηματικά στις πολιτικές εξωτερικών σχέσεων και τις πολιτικές των ανθρώπινων δικαιωμάτων των κρατών που εκπροσωπούνται στη διάσκεψη·*

8. *ότι όλα τα κράτη που συμμετέχουν στην παγκόσμια διάσκεψη πρέπει να προβλέψουν τη νομοθετική προστασία όλων των προσώπων κατά των διακρίσεων λόγω φυλετικής και εθνοτικής καταγωγής καθώς και για την ύπαρξη ενός ανεξάρτητου φορέα, λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις του ΟΗΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης·*

9. *ότι όλα τα κράτη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι το ποινικό τους δίκαιο προβλέπει αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις κατά της ρατσιστικής και ξενοφοβικής*

συμπεριφοράς και ότι επανεξετάζουν συνεχώς το νομοθετικό τους πλαίσιο υποβάλλοντας ειδικές προτάσεις ενίσχυσης εφόσον χρειάζεται.